

Arvamus, mis käsitleb dokumenti "Kavandatav Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus paranduste sisseviimiseks otsusesse 2000/819/EC, mis käsitleb mitmeaastast ettevõtetele ja ettevõtlusele suunatud programmi, rõhuasetusega väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele (VKE) (2001-2005)"

COM(2003) 758 final - 2003/0292 (COD)

(2004/C 302/02)

23. detsembril 2003 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega Euroopa Parlamendi ja nõukogu kavandatava otsuse üle paranduste sisseviimiseks otsusesse 2000/819/EÜ, mis käsitleb mitmeaastast programmi ettevõtetele ja ettevõtlusele, rõhuasetusega väike- ja keskmistele ettevõtetele (VKE) (2001-2005)

Ühtse turu, tootmise ja tarbimise osakonna ülesandeks oli valmistada komiteele ette sellekohased materjalid, mis esitati 9. juunil 2004, ettekandjaks oli hr Dimitriadis.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis 30. juunil ja 1. juulil 2004. a oma 410. täiskogu istungil (30. juuni koosolekul) 140 poolt-, 1 vastu- ja 4 erapooletu häälega, vastu järgmise seisukoha:

1. Eessõna

1.1 Nii enne kui pärast Lissabonis toimunud sihtide seadmist on EL-il tulnud tõdeda, et: (1) Euroopa ettevõtetele, eriti aga VKE-del, on tõsisid probleeme konkurentsivõime ja moderniseerimisega, (2) tõsisid puudujäägid ja laialtlevik bürokraatia omavalitsusorganite töös ettevõtluse arendamisel, (3) VKE-de tegevuse soodustamiseks organiseeritav koordineerimine ja koostöö on puudulik nii VKE-de esindajate, võimuorganite kui ka komisjoni vahel, (4) VKE-sid puudutavate riiklike poliitikate koordineerimine on puudulik, (5) liikmesriikides puudub pikaajaline ja hädavajalik VKE-sid puudutav strateegia, (6) ettevõtted ja eriti VKE-d puutuvad kokku tõsiste probleemidega, kui taotlevad toetust pangandussektorist ja/või riskikapitali ettevõtetest, (7) tingituna nende väikisusest ning suuremast riskist on VKE-dele kehtestatud kõrge laenuhind ning (8) puudub VKE-sid käsitlev järjepidev poliitika.

1.2 EL võtab omaks, et ehkki ühine turg on reguleeritud seadusandluse ja õigusaktidega, ei ole praeguses süsteemis täielikult aktsepteeritud VKE-sid ning seetõttu on osaliselt kasutamata nende võimalikud eelised.

1.3 EL kutsub üles võistleva rahvusvahelise konkurentsiga, USA⁽¹⁾ märkimisväärse, kõrgetasemelise konkurentsivõime ning produktiivsuse saavutanud majandusliku ja poliitilise mõjuvõimuga, Jaapaniga, Kagu-Aasia⁽²⁾ maadega ning tekkivate majandustega nagu näiteks Hiina, India ja Brasiilia.

(1) Teatis komisjonilt nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele: "Tegevuskava Euroopa üksikettevõtjate agenda", COM(2004) 70 final, 11.2.2004.

(2) Komisjoni aruanne: "Euroopa konkurentsivõime aruanne 2003", SEC(2003) 1299, 12.11.2003.

1.4 Suurimaks EL-i sotsiaalseks ja majanduslikuks probleemiks on saamas tööpuudus ning seetõttu on uute töökohtade loomine muutunud esmaseks eesmärgiks, eriti väikeettevõtetes, mis moodustavad enamuse Euroopa firmadest.

1.5 EL teeb suuri jõupingutusi edendamaks teadustööd ja tehnoloogiat arendamist, kuna need sektorid tagavad arengu ja progressi, kuid kavandatud strateegia ei pruugi alati tagada loodetud tulemusi - paindlike mehhanismide puudumine ning reguleerivad raamid võivad vähendada efektiivsust ning tekitada ootamatuid viivitusi.

1.6 Vastuseks eeltoodule panid Amsterdami nõukogu (juuni 1997) ja tööhõive alane tippkohtumine (november 1997, Luxembourg) aluse kasvu ja tööhõive algatusele, samal ajal kui Ministrite Nõukogu oma otsustega 98/347/EÜ⁽³⁾ ja 2000/819/EÜ⁽⁴⁾ pani aluse Euroopa ettevõtluse organiseeritud ja jätkuval toetusele, rõhuasetusega eriprogrammidele, mille eesmärgiks on luua rohkem töökohti

2. Sissejuhatus

2.1 Eesmärgid

Programmi eesmärgiks on aidata kaasa töökohtade loomisele ja arendada VKE-sid nagu seda määratletakse komisjoni soovitusel 96/280/EÜ, muutes rahalised vahendid kättesaadavaks ja kiirendades investeringuid VKE-desse.

(3) Nõukogu otsus 98/347/EÜ innovaatiliste ja töökohti loovate VKE-de finantsabi vahendite kohta - kasvu ja tööhõive algatus - OJ L 155 of 29.5.1998.

(4) Nõukogu otsus 2000/819/EÜ mitmeaastase ettevõtetele ja ettevõtlusele suunatud programmi kohta, rõhuasetusega VKE-dele (2001-2005).

2.1.1 VKE-de toetamise põhjuseks on nende paindlikkus uute töökohtade loomisel, kuna nad kohanevad kergemini muutustega turul, langetavad otsuseid kergemini, rakendavad uusi nõudeid kergemini. Sageli on just VKE-del kõige rohkem probleeme oma tegevuse alustamisel (tingitud kõikvõimalikest takistustest ja rahaliste vahendite puudumisest), innovatiivsete projektide edendamisel (tingitud vähestest rahastamisvõimalustest, lootusetusest leida pankade-poolset finantseerimist ning uutes liikmesriikides ei ole pangandus suuteline tagama seesuguseid fonde) ning rahvusvahelisse koostöösse liitumisel.

2.2 Kirjeldus – programmi ulatus

Programmi koosneb kolmest skeemist: (i) riskikapitali skeem (ETF Euroopa tehnoloogiaarendusprojekti käivitusprogramm⁽¹⁾), mida haldab Euroopa Investeeringufond (EIF), (ii) finantstoetuse skeem eesmärgiga edendada VKE-de riikidevahelisi ühissettevõtteid EL-is (Euroopa Ühissettevõtted JEV), mida haldab komisjon ning (iii) garantiiskeemi (VKE-de Garantiiprogramm), mida haldab EIF.

2.2.1 Programmi eelarveks oli kavandatud 423,56 miljonit eurot, millest 168 miljonit eurot oli ette nähtud ETF käivitusprogrammidele, 57 miljonit JEV-ile ning 198,56 miljonit VKE-de Garantiiprogrammidele. Tänu läbirääkimistele kanti JEV arvelt üle 30,56 miljonit eurot VKE-de Garantiiprogrammidele. 2002. aasta 29. maiks, mis oli eelarve eeldatav lõppkuupäev, olid ETF Euroopa tehnoloogiaarendusprojekti käivitusprogramm ja VKE-de Garantiiprogramm täielikult seotud EIF-iga. JEV-i 14,5 miljonit eurot olid mitmesuguste projektide käsutuses.

2.2.2 Riskikapitali skeem (ETF Euroopa tehnoloogiaarendusprojekti käivitusprogramm) toetab VKE-de riskikapitali investeringuid, põhitähelepanuga nende käivitus- ja varasele arenguetapile ja/või innovatiivseid VKE-sid, investeerides spetsialiseeritud riskikapitali fondidesse.

2.2.2.1 JEV-i raames võimaldab EL rahalist toetust VKE-dele loomaks riikidevahelisi ühissettevõtteid.

2.2.2.2 VKE-de Garantiiprogrammi raames tagab EL EIF-i garantiid ning aitab uutel innovatiivsetel VKE-del võtta laenu. Selle saavutamiseks suurendati liikmesriikides kasutusel olevate garantiiskeemide mahtusid ning see mõjutab nii uusi kui tegutsevaid programme. Programm katab osa

garanteeritud ja eelkalkuleeritud võimalikest kaotustest, rõhuasetusega VKE-de immateriaalsele varale.

3. Programmi mõju

3.1 Lähtuvalt Komisjoni ettekandest olid umbes 206 kõrgtehnoloogia (biotehnoloogia, bioloogia ja infotehnoloogia) vallas tegutsevat VKE-d juuniks 2002⁽²⁾ edukalt kasutanud ETF Euroopa tehnoloogiaarendusprojekti käivitusprogrammi abi ning saavutanud positiivseid tulemusi, seda ka töökohtade loomise osas. VKE-de Garantiiprogramm oli toetanud 112 000 väiksemat ettevõtet, mis suurendas tööhõivet ligi 30 %, samal ajal kui JEV toetas väga väheseid taotlusi (ainult 137 taotlust aktsepteeriti).

4. Järeldused

4.1 Komisjoni kolme skeemi käsitlev ettekanne⁽³⁾ põhineb väga väikesel statistilisel näitematerjalil, seega on kokkuvõtetes võimalik nii statistilise kui ka faktilise vea olemasolu.

4.2 Nelja-aastase perioodi jooksul, 1998 (alustamise aasta) kuni 2002 (hindamise aasta) oli umbes 206 VKE-d edukalt kasutanud ETF Euroopa tehnoloogiaarendusprojekti käivitusprogrammi abi. EMSK ei loe tulemust võrreldes USA samasuguste initsiatiividega rahuldavaks, kuna seal on toetatud VKE-de asutamist ja levikut ning igati abistatud alustavaid VKE-sid samasuguse täiendava riskikapitali tagatisel. JEV-i raames loodi ainult 31 riikidevahelist ühissettevõtet ning 252 uut töökohta, ka see tulemus ei vasta oodatule. Heaks loeti VKE-de Garantiiprogrammi tulemusi.

4.3 Ettekandes ennustatud töökohtade loomine abi saanud ettevõtetes põhineb varasematel andmetel (2001 – 2002 keskel) ning ole täiesti kooskõlas nende kolme skeemiga.

4.4 EMSK-il ei ole konkreetset ja täielikku andmebaasi aastatel 1998-2003 loodud uutest töökohtadest, ning seetõttu on olukorrale hinnangu andmine, seisukohtade väljendamine ja kokkuvõtete tegemine väga keeruline. Vaatamata kõigele rõhutab EMSK uute töökohtade loomise vajadust ning tuletab komisjonile veelkord meelde vajadust muuta see mitmeaastase programmi esmaseks prioriteediks.

⁽¹⁾ ETF: Euroopa tehnoloogia edendusprojekt, loodud Euroopa Investeeringufond (EIF) poolt loomaks riskikapitali kõrgtehnoloogia sektoris tegutsevatele VKE-dele, kasutades olemasolevaid riskikapitalifonde ning luues investeerimisfonde.

⁽²⁾ Komisjoni ettekanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule – COM(2003) 758 final, 8.12.2003.

⁽³⁾ Komisjoni ettekanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule – COM(2003) 758 final, 8.12.2003.

4.5 Riskikapitali investeeringud on oluliseks eelduseks arendusideede/innovaatiliste ideede rahastamisel, sest need transformeeruvad äriettevõtetesse ja nende tulemuseks on edukad investimisprojektid. Mõnede projektide edu tagab turul läbikukkunud projektide kaotused.

4.6 Skeem ignoreerib täielikult traditsioonilist majandust. Kuid pidevalt rõhutades arendusideid/innovaatilisi ideid välistab see traditsiooniliste VKE-de ligipääsu fondidele. Innovaatilisus on väga tähtis faktor majanduse moderniseerimisel ja konkurentsi tekitamisel, kuid tuleb rõhutada, et: (a) Euroopa äritegevus riskib pidevalt oma turuosa kaotamisega kolmanda maailma odavatest maadest imporditud traditsioonilise sektori toodetele, (b) kui ei toetata traditsioonilisi väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid, on risk, et tekib kaubandus- ja jaotussüsteemis oligopoli (müüjatevaene turg), mis omakorda mõjutab kogu tootmisprotsessi ning põhjustab töökohtade vähenemist.

4.7 VKE-de osaluse tagamise põhinõueteks eelnimetatud programmides on takistuste kõrvaldamine ja koondmenetluse võimaldamine protseduuride täitmiseks, mittevajaliku dokumentidehulga vähendamine ja kaasaegse tehnoloogia kasutuselevõtt.

5. Järeldused

5.1 EMSK kinnitab parandused komisjoni kavandatud otsusele 2000/819/EÜ.

5.2 Komitee nõustub komisjoni seisukohaga, et kolme rahastamissüsteemi täieulatuslikku mõju on võimalik hinnata alles pärast teatava aja möödumist, kuid usub, et praeguseks on nende tutvustamisest möödunud piisavalt aega esmaste kokkuvõtete tegemiseks ja teatavate paranduste siseseviimiseks, sest praeguses raevukalt konkureerivas globaalmajanduses on aeg muutunud omaette väärtuseks, kuna pidevalt muutuvad trendid ja väljavaated.

5.3 EMS tunnistab, et aastatel 2001 ja 2002 ei olnud rahvusvaheline ärikeskkond soodne, EL-i riskikapitali vähendati ning suurte pankade puhul võis täheldada teatavat tõrksust laenude väljastamisel VKE-dele. 2002. aastal tõusis nõudlus garantiide järele, kui suured pangad hakkasid kõrge riskitaseme ja suurte laenude puhul nõudma laenujuhtimisega seotud lisatagatisi. Niisuguses olukorras loeb EMSK oma kasutuses olevad instrumendid, nende hulgas VKE-de Garantiiprogrammi ja ETF Euroopa tehnoloogiaarendusprojekti käivitusprogrammi endiselt väga vajalikeks. See omakorda vihjab vajadusele tugevdada peamiselt VKE-sid teenindavate ja paindlikke kommunikatsioonisüsteemide omavate väikepankade vahelist koostööd.

5.4 EMSK kiidab heaks kolme skeemi all toimunud projektid ja tunnistab nende jätkuvat vajadust. Samas tunnistatakse, et VKE-de jaoks on ligipääsuprotseduurid keerukad, bürokraatlikud ja paindumatud, sageli on ettevõtetel probleeme informatsiooni hankimisega ning sisemiste protseduuride järgimisega.

5.5 EMSK loeb VKE-de Garantiiprogrammi kõige perspektiivikamaks ja toetab selle fondide märgatavat suurendamist ning nende maade, kes seni ei olnud liitunud (Kreeka, Iirimaa, Luksemburg) liitmist programmiga.

5.6 EMSK toetab püüdeid laiendada VKE-de Garantiiprogrammi ka uutesse liikmesriikidesse, kus tuhandetel VKE-dele ei ole ligipääsu pangalaenule, seega ka ei ole nad võimelised ei investeerima ega uusi töökohti looma.

5.7 EMSK peab vajalikuks programmi eelarve uut läbivaatamist, eesmärgiga katta ka uute liikmesriikide vajadused. Käesolev eelarve on koostatud 15, mitte 25 liikmesriigi tarvis ning uutel liikmesriikidel on hetkel suuremad vajadused.

5.8 EMSK teeb Komisjonile ettepaneku vajalike sammude astumiseks suurendamiseks ETF Euroopa tehnoloogiaarendusprojekti käivitusprogrammi fondi, kuna see on instrument, mis tagab arendusideedega/innovaatiliste ideedega ja kõrge ärriskiga VKE-de rahastamist, kuid mis on hädavajalik teadustegevuseks ja tehnoloogia arendamiseks. Kusjuures, teised VKE-de investeerimisskeemid ei mahu kõrgtehnoloogia lahtrisse, kuid on tugeva ärilise huviga ning neil peab olema juurdepääsu võimalus kõikvõimalikele rahastamisvahenditele ning -instrumentidele. Komitee teeb ettepaneku:

- a) tagatised peavad laienema kõikidele ettevõtluse juriidilistele vormidele, sõltumata nende tüübist ja tegevusalast;
- b) iga tüüpi ettevõtetele võib eraldada vahendeid ETF Euroopa tehnoloogiaarendusprojekti käivitusprogrammi fondist,
- c) toetada tuleb arendusideedega/innovaatiliste ideedega ja kõrge ärriskiga algatusi,
- d) kõikidel juhtudel peab toimuma positiivne muutus töökohtadel põhinevas stardikapitalis (ETF) või tööhõives ja arendusprojektides,
- e) pangandussüsteem peab olema kaasatud infojagamisse, fondide toetamise ja tagatisprogrammidesse,
- f) arvestada tuleb võimalusega, et abisaajate ettevõtete intressimäär määratakse pankade ja garantiiprogrammi vaheliste läbirääkimiste tulemusena,
- g) arvestada tuleb võimalusega toetada riiklikke algatusi läbi garantiiprogrammi.

5.9 EMSK on seisukohal, et EL-il TTA jaoks kasutada olev era- ja riigisektori kapital ei ole piisav katmaks informaatika, uute tehnoloogiate ja biotehnoloogia alal tegutsevate VKE-de suuremaid vajadusi. Komitee kutsub üles leidma vahendeid selle fondi märkimisväärseks suurendamiseks, et neid vajadusi katta.

5.10 Tuleks kaalutleda, hinnata ning vajadusel võtta kasutusele USA-s juba kasutusele võetud ja väga hästi toimivad kiirsüsteemid ja paindlikud süsteemid. Laiemalt tuleks uurida riskikapitalifondide võimalikku koostööd, tekkigu investeerimishuvi kus või millal iganes. ⁽¹⁾ EMSK kutsub Komisjoni seda teemat algatama.

5.11 EMSK arvab, et VKE-dele tuleb edastada rohkem informatsiooni olemasoleva VKE-de Garantiiprogrammi kohta ning leida paremaid võimalusi EIF ja EIB-ga kontakteerumiseks. Läbi viidud küsitlus näitas, et enamus VKE-dest ei olnud teadlik EL poolt nende tarbeks loodud ametlikust toetussüsteemist. Seega, kui programm on rakendunud, tagaks äriorganisatsioonide otsene osalus (kaubanduskojad, kaubandusseltsid, väike- ja keskmise suurusega ettevõtete ühendused jne) informatsiooni liikumise ning võimaldaks VKE-del suhelda otse ja efektiivselt ning lahendada kiiremini ettekerkinud praktilisi küsimusi.

5.12 EMSK arvab, et varsti pärast uute liikmesriikide liitumist tuleks uuesti hinnata ning luua uued alustusprojektid, kuna nagunii on hetkel arvestatud uute liikmesriikide ees seisvate probleemidega ning on enam-vähem kindel et: a) tegelik olukord on halvem kui see kajastub ettekannetes, b) tegelikku toetuse vajadust ei ole praegu võimalik hinnata ning c) vajalikuks osutub reguleerimisperiod, mis toob kaasa riskide kasvu VKE-de jaoks.

5.13 EMSK nõustub komisjoni ettepanekuga tuua JEV välja varakult, samal ajal silmas pidades nende hetkel kritiseeritud struktuuri. EMSK rõhutab, et jätkab rahvusvaheliste ühissettevõtete loomise toetamist, kuna leiab, et EL ei ole piisavalt rahvusvahelisi ühiseid äriprojekte ning need barjäärid tuleb Euroopas kõrvaldada.

5.14 Võib osutada vajalikuks uuesti tutvustada JEV-programmi või mõnda muud, samadel alustel põhinevat programmi, kui riikidevaheliste ühissettevõtete loomiseks EL-is ja EEA-s tekivad pärast laienemist võimalused. Seega peab

olema ka poliitika, mis toetaks VKE-de riikidevahelisi ühissettevõteteid ja võimaldaks saavutada seda tähtsat eesmärki, mitte tekitada JEV-idele hulgaliselt takistusi, põhjustades projekti läbikukkumise.

5.15 EMSK usub, et pärast Teadus- ja Arendustegevuse Kuuendast Raamprogrammist saadud kogemusi tuleb VKE-dele uuesti tutvustada väikesemahulisi programme, kuna need ei kuulu praegusel hetkel mitmeaastase programmi kontseptsiooni.

5.16 EMSK tunnistab, et madalatasemeliste fondiprogrammide puhul tuleb arvestada kõrgete administratiivmaksudega ning seega on olemas tendents neid tõsiselt kärpida. Samal ajal nende programmide kärpimisega vähendatakse VKE-de ligipääsu fondidele, kuna nad ei ole suutelised kasutama kõrgetasemelisi fondeerimisprojekte. Seetõttu nõustub EMSK Euroopa Parlamendiga ja soovib komisjonil olla äärmiselt ettevaatlik nende programmide vähendamisel või muutmisel, kuna need vastavad VKE-de tegelikele vajadustele. Komitee peab vajalikuks, et komisjon teeks koostööd äriorganisatsioonidega kuni lõpuni.

5.17 EMSK nõustub, et Euroopa Väikeettevõtluse Harta, kinnitatud Euroopa Nõukogus Feiras 19. juunil 2002, on tähtis algatus ning sisaldab palju sellekohaseid arvamusi. Komitee väljendab korduvalt vajadust rakendada Harta sätteid vastavalt selgetele õiguslikele alustele.

5.18 EMSK kiidab heaks VKE-de Garantiiprogrammi (Lisa I, punkt 4(a)(i)) rahastamise põhimõtted, toodud Lisas 1 (kirjeldab tegevusalasid), kuid arvab, et tulevikus tuleks pärast VKE-de esindusorganisatsioonidega peetud läbirääkimisi (kvaliteedisüsteemid, keskkonnauuringud, tehniline ja tehnoloogiline toetus, tehnoloogiate ülekannet jne) programmi laiendada.

5.19 EMSK usub, et komisjon peab võtma kasutusele otsustavamaid ja tõhusamaid abinõusid tugevdamiseks innovaatilisi VKE-sid ning kõrvaldama takistusi programmide elluviimisel (näit vabanema mittevajalike dokumentide nõudmisest, kiirendama protseduure jne), kuna need kannavad endas ainult negatiivseid tagajärgi ning põhjustavad mõttetuid viivitusi.

5.20 EMSK on rahul programmide arenguga ning loodab jätkuvalt nende toetamisele ja arendamisele.

Brüsselis, 30. juuni 2004.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ Teabevahetus Komisjonilt Nõukogule ja Euroopa Parlamendile, Tegevusplaan riskikapitali rakendamiseks (RCAP), COM(2002) 563, 16.10.2002